

γεωργικὴν, 2000 εἰς τὰ χειροτεχνήματα, καὶ 2000 εἰς τὸ ἐμπόριον, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ἀξιοματικὸί τῆς κυβερνήσεως, στρατιῶται, ἐπαγγελματικοί, καὶ εὐγενεῖς. Τὸ κυριώτερον ἐξαγωγίμον προῖον τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον· ἐξάγεται δὲ καὶ οἶνος εἰς τὰς γειτονικὰς νήσους.

Η ΧΟΡΟΜΑΝΙΑ.

ΠΑΣΙΓΝΩΣΤΟΝ εἶναι ὅτι μὲ τὴν πρόδον τοῦ χρόνου νόσοι ἐκλείπουν οὐχὶ μόνον ἀπὸ άτομα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἔθνη· ἡ λέπρα καὶ ἡ ἰδρωτικὴ ἀσθένεια δὲ φαίνονται πλέον εἰς τὴν Εὐρώπην· ὁ δὲ χορὸς τοῦ Ἄγ. Βίτου, ὀχληρὰ μὲν ἀσθένεια, σπανίως δὲ φοβερὰ, εἶναι τὴν σήμερον τὸ ἰσχυρὸν λείψανον ἐπιδημίας, ἣτις ἐξελίβε ποτε χιλιάδας, καὶ διέειδε φρίκην καὶ σύγχυσιν εἰς ἐκτεταμένους χώρας. Τὴν παράδοξον ταύτην μεταβολὴν τῆς νόσου, τὴν μετρίασιν αὐτῆς ἀπὸ χορὸν μανιῶδη εἰς ἀπλοῦν σπασμὸν ἢ συστροφὴν ὀλίγων μυνώνων, πρῶτος διηγήθη καὶ διεσάφησεν ὁ ἐκ Βερολίνου ἰατρὸς Ἐκκερος, Hecker.

Τὸ 1374 ἐφάνησαν εἰς τὴν πόλιν Ἀκυΐσγρανον* συνοδαίαι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, οἵτινες κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον ἐβασανίζοντο. Ἐσχημάτιζον κύκλους, πιάνοντες ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὴν χεῖρα, καὶ ὥρας κατὰ συνέχειαν ἐξηκολούθουν χορεύοντες εἰς τὰς ὁδοὺς, ὡς μανιακοί, ἕως οὗ ἐπιπτον ἀπνηδημένοι. Ἦσαν ἄνοστοι δὲ μέγιστον βάρους ἀπὸ τὴν τυμπανίτιδα†, ἣτις συνώδευε τὰς σπασμωδικὰς ταύτας παραφοράς· καὶ διὰ τὰ ἐλαφρυνθῶσι, πανία ἐδέοντο σφιγκτὰ περὶ τὴν μέσσην αὐτῶν, ἢ, ἀπλοῦστερον ἔτι, ἐγρονθοκοποῦντο καὶ κατεπατοῦντο τὰ πάσχοντα μέρη. Ἐνόσω ἐχόρευον, οὐδ' ἐβλεπον, οὐδ' ἤκουον, ἀναίσθητοῦντες πρὸς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις, ἐθεώρουν δὲ μόνον φαντάσματα, τῶν ὁποίων μεγαλοφώνως ἔκραζον τὰ ὀνόματα· τινὲς δ' αὐτῶν μετέπειτα ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἠσθάνοντο ὡς νὰ εἶχον καταβυθισθῆν εἰς ῥύακα αἵματος, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἀνεπήδων τόσον ὑψηλὰ.

Τοὺς δεινότερον πάσχοντας ἐπίανον καταρχὰς ἐπιληπτικοὶ σπασμοί· πλὴν, μολονότι ἐπιπτον ἀναίσθητοι καταγῆς, καὶ ἤφριζον εἰς τὸ στόμα, πάλιν ὅμως ἐσπύκοντο, καὶ ἤρχιζον νὰ χορεύωσι μὲ ἀλλοκότους μυνῶεις συστροφάς. Ἡ νόσος ἐφάνη πρῶτον εἰς Ἀκυΐσγρανον τὸν Ἰούλιον, καὶ εἰς ὀλίγους μῆνας ἐξηπλώθη καθ' ὅλας τὰς Κάτω Χώρας. Εἰς πολλοὺς τόπους ἐφόρουν οἱ χορευταὶ ἀνδοστεφάνους εἰς τὴν κόμην, καὶ εἶχον πανία δεδεμένα περὶ τὴν ὀσφύν των, τὰ ὁποῖα, εὐθὺς ἀφοῦ ἐπέρνα ὁ σπασμὸς, ἐσφίγγοντο, διὰ τὰ ἐλαφρύνωνται οἱ δυστυχεῖς ἀπὸ τοῦ βάρους. Πολλοὶ ὅμως ὠφελοῦντο μάλ-

λον ἀπὸ λακτίσματα καὶ γρονθοκοπήματα, τὰ ὁποῖα οἱ παρεστῶτες προθύμως τοὺς ἐχορήγουν. Κοινῶς δὲ ἀπεδίδοτο εἰς διαβολικὴν ἐνέργειαν τὸ βάσανον τοῦτο, καὶ τοσοῦτον τρόμον ἐνέπνεεν εἰς τὸν λαόν, ὥστε, ἐπειδὴ οἱ χορευταὶ ἐδείκνυον μεγίστην ἀπέχθειαν πρὸς τὰ ὄξια ὑποδήματα, ἡ κυβέρνησις ῥητῶς ἀπηγόρευσε τὴν κατασκευὴν τῶν τοιούτων. Τὰ ἐρυθρὰ χρώματα παρομοίως τοὺς ἠρέθιζον μὲ ὑπερβολὴν, καὶ τινες αὐτῶν δὲν ἠμπόρουσαν νὰ βλέπωσιν ἀνθρώπους κλαίοντας.

Κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἡ μερικὴ αὕτη ἐπιδημία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ· μετὰ δέκα ἢ ἑνδεκα μῆνας, οἱ χορευταὶ τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου, ὡς ἐκαλοῦντο, ἐλείψαν πανταχόθεν τοῦ Βελγίου. Ἡ πρώτη αὕτη τῶν χορευτῶν συνοδία ἐφάνησαν εἰς Ἀκυΐσγρανον μὲ τὸνομα τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου εἰς τὸ στόμα· πιθανώτατον δὲ ὅτι ἡ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου κραιπάλη (1374) ἐγέννησε τὴν νόσον. Ὁ λαὸς, λέγει ὁ ἰατρὸς Ἐκκερος, ἔπασχον ἀπὸ τάλαιπωρίαν καὶ ἐνδειαν, καὶ ὁ τότε μανιῶδης τρόπος τοῦ ἐορτάζειν ἤρκει νὰ ἀνάψῃ τὴν ἀσθένειαν εἰς σώματα ἤδη προετοιμασμένα. Μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ἰατρικῆς ἐμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ λιμοκτονία προδιέθεσε, καὶ ἡ εὐθυμία τῆς ἑορτῆς ἠρέθισε. Τὰ σπλάγχνα, ἠσθενισμένα ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν κακὴν τροφήν, κατὰ φυσικὸν λόγον προσέβαλλον ἡ τυμπανίτις.

Μετὰ μόλις πενήκοντα ἑνιαυτοῦς, (1418), τὸ Στρασβούργον ἐδοκίμασε τὰ δεινὰ τῆς χορομανίας· ἐνταῦθα δ' ἐπεκαλοῦντο τὸν Ἄγ. Βίτον πρὸς θεραπείαν τῶν πασχόντων. Ὁ Ἄγ. Βίτος ἦτο νέος ἀπὸ τὴν Σικελίαν, ὅστις ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, τὸ 303. Ἡ φήμη δ' αὐτοῦ βαθμηδὸν ἠξήσθη προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ καταρχὰς τῆς δεκάτης πέμπτης ἢ τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, διεδόθη λόγος ὅτι αὐτὸς ἤθελεν ὑπερασπίζεσθαι ἀπὸ τὴν χορομανίαν ἅπαντας τοὺς φυλάσσοντας τὴν ἑορτὴν του, καὶ νηστεύοντας τὴν παραμονὴν αὐτῆς.

Οἱ ἐν Στρασβούργῳ πάσχοντες ὠδηγοῦντο εἰς τὰ παρεκκλήσια τοῦ Ἄγ. Βίτου, καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐφέροντο ἐν σεμνῇ πομπῇ εἰς τὸ θυσιαστήριον. Πιθανόν ὅτι πολλοὶ ἐθεραπεύοντο ἐκεῖ· τουλάχιστον δὲν ἐχόρευον ἔμπροσθεν τῶν θυσιαστηρίων τοῦ ἁγίου. Συγγραφεὺς τις περὶ Μελαγχολίας οὕτω πως διηγεῖται τὰ περὶ τοῦ χοροῦ τοῦ Ἄγ. Βίτου·—“Ἐλαβε τὸνομα τοῦτο διότι οἱ ἀπ' αὐτὸν ἐνοχλούμενοι κατέφευγον εἰς τὸν Ἄγ. Βίτον διὰ βοήθειαν· ἀφοῦ δ' ὀλίγον τι ἐχόρευον ἐκεῖσε, βεβαίως ἀπηλλάσσοντο. Θαυμάζει τις ἀκούων πόσον καιρὸν ἐξακολουθοῦσι χορεύοντες, καὶ τίνι τρόπῳ, καθέκλας, τραπέζας, καὶ ἄλλα ὅμοια ὑπερπηδῶντες· ἀκόμη καὶ γυναῖκες ἐγκυοὶ (χωρὶς ποτὲ νὰ βλάπτωσι τὰ τέκνα των) χορεύουσι τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐμποροῦν οὔτε χεῖρα οὔτε πόδα νὰ σαλεύσωσιν, ἀλλὰ φαίνονται διόλου νεκραί. Ἀνθρώπων κοκκινοφορεμένων δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι. Τὴν μουσικὴν ἀγαπᾶσι πρὸ πάντων· ὁ δὲν οἱ ἄρχοντες ἐν Γερμανίᾳ μισθόουσι μου

* Ἀκυΐσγρανον, Aquisgrana Ἰταλιστί, εἶναι τὴν σήμερον πόλις Προουσιχ, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Κάτω Ῥήνου. Καλεῖται δὲ Γερμανιστί Aachen, ἢ Acken, καὶ Γαλλιστί Aix-la-Chapelle.

† Εἰς τὴν λεγομένην τυμπανίτιδα νόσον ἡ γαστήρ ὀγκοῦται ὡς τυμπανον ὑπὸ ἀέρος, τοῦ ὁποῖου ἐμποδίζεται ἡ ἐξοδος.

σικούς να παίζωσιν εἰς αὐτούς, καὶ τινες δυνατοὺς, εὐρώστους συντρόφους νὰ χορεύωσι μετ' αὐτῶν. Πάγκοι-
νος ἦτον ἐν Γερμανίᾳ ἡ νόσος αὕτη, ὡς φαίνεται ἀπὸ
τὰ διηγήματα τοῦ Σχεγκίου καὶ Παρακέλσου εἰς τὸ περὶ
μανίας βιβλίον του, ὅπου κανυᾶται διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ὑπ' αὐτοῦ ἰαθέντων. Ὁ Φήλιξ Πλάτερος ἀναφέρει πε-
ρὶ γυναικὸς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἶδεν, ὅτι ἐχόρευεν ὀλόκληρον
μῆνα κατὰ συνέχειαν. Οἱ Ἀραβες ὀνομάζουσι
εἶδος παραλύσεως τὴν νόσον ταύτην."

Παρά τὰ εἰρημένά δύο, εὐρίσκειμεν εἰς τὴν ἱστορίαν
καὶ ἀρχαιότερα χορομανίας παραδείγματα. Τὸ 1237
ἐπίασεν ἡ νόσος αὕτη ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν τέκνα ἐν Ἐρφορ-
δίᾳ (Erfurt), εἰς τρόπον ὥστε ἐχόρευον καὶ ἐπῆδων εἰς
τοὺς δρόμους· τέλος δ' ἔπεσον καταγῆς ἀπνηδυνήμενα,
καὶ πολλὰ μὲν ἀπέθανον, τὰ δ' ἄλλα ἔπασχον ἀπὸ τρό-
μον διαρκῆ καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου. Τὸ 1278
διακόσιοι ἐνδουσιασταὶ ἤρχισαν νὰ χορεύωσιν ἐπὶ τῆς
ἄνωθεν τοῦ Μοσέλλα γεφύρας εἰς Οὐτραίεκτον (U-
recht), καὶ δὲν ἤθελον νὰ παύσωσιν ἕως οὗ ἱερεὺς διέ-
βη, φέρων τὴν κοινωνίαν πρὸς ἄρρώστον τινα· τότε δ'
ἐχάλασεν ἡ γέφυρα, καὶ ἅπαντες ἐπνίγησαν.

Ἐτι δὲ καὶ ἀρχαιότερα, τὸ 1027, ὁμοίον τι συνέβη
πλησίον τῆς ἐν Κολβίγῃ μοναστηριακῆς ἐκκλησίας.
Δεκαοκτῶ χωρικοὶ λέγεται ὅτι ἐτάρασσον τὴν ἱερὰν
ἀκολουθίαν κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων,
χορεύοντες καὶ κραυγάζοντες εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλη-
σίας· ὁ ἐφημέριος δὲ κατηράσθη αὐτούς νὰ χορεύωσι
καὶ νὰ κραυγάζωσιν ἐν ἔτος ὀλόκληρον ἀκαταπαύστως.
Ἡ κατόρα αὕτη ἐπληρώθη, λέγει τὸ συναξάριον, εἰς
τρόπον ὥστε οἱ πάσχοντες κατεβυθίσθησαν ἐπὶ τέλους
μέχρι τῶν γονάτων εἰς τὴν γῆν, καὶ διέμενον νηστι-
κοί, ἕως οὗ ἀπηλλάχθησαν διὰ τῆς μεσολαβήσεως δύο
εὐσεβῶν ἐπισκόπων. Τούτου γενομένου, ἔπεσον εἰς
βαθὺν ὕπνον, ὅστις διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας· τέσσαρες
αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξηκολούθουν νὰ πάσχω-
σι καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ἀπὸ τρέμοντα μέλη.

Ὅσον παραμορφωμένον καὶ ἂν ἦναι τὸ διήγημα
τοῦτο, σταθερῶς ὁμως ἐπιστεύετο καθ' ὅλον τὸν μεσαι-
ῶνα, καὶ κατὰρα μάλιστα ἐγεννήθη ἀπ' αὐτοῦ, βαρυ-
τάτη λογιζομένη, Νὰ σὲ πιάσῃ ὁ χορὸς τοῦ
Ἄγ. Βίτου!

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρί-
δος ἔχασε τὸν ἀνόσιον αὐτοῦ χαρακτῆρα τὸ πάθος τοῦ-
το· ἔπαυσε δηλ. νὰ θεωρῆται ὡς δαιμονίων ἐνέργημα,
καὶ κατέστη ἰατρικῆς ἐρεῖνης ὑποκείμενον. Τὴν με-
ταβολὴν ταύτην ἐπέφερε τὸ μέγα καὶ παράδοξον πνεῦ-
μα τοῦ Παρακέλσου, ὅστις εὐφυῶς ἐξήγησε τὴν διὰ συμ-
παθείας μετάδοσιν τῆς νόσου, καὶ ἐπενόησε περιεργόν
τι Θεραπευτικὸν τοῦ ἀπὸ τὴν φαντασίαν ἐξαρτωμένου
εἶδους. Ὁ πάσχων ὤφειλε νὰ κάμῃ εἰδωλον ἑαυτοῦ
ἀπὸ κηρὸν ἢ ῥητίνην, καὶ προσηλόνων τοὺς διαλογι-
σμοὺς νὰ θεωρῆ ὡς ἐπισωρευμένας εἰς αὐτὸ ὄλας τὰς
βλασφημίας καὶ ἁμαρτίας του, καὶ ὄλας τὰς ἐφ' ἑαυ-
τοῦ κατάρτας· ἀφοῦ δ' ἐπετύγχανεν εἰς τοῦτο, νὰ καίῃ τὸ
εἰδωλον, ὥστε ἴχνος κἂν αὐτοῦ νὰ μὴν ἀπομείνῃ.

Ἡ φανταστικὴ αὕτη μέθοδος τοῦ Θεραπεύειν ἀσθε-
νειαν ἐκ τῆς φαντασίας πηγάζουσαν φαίνεται ὅτι ἐπάρ-
θη ἀπὸ τινὰ ἀρχαῖον τρόπον τοῦ γοητεύειν. Ἡ μάγισ-
σα ἢ φαρμακεῦτρια ἔκαμνε κήρινον εἰδωλίον τοῦ ὑποκει-
μένου, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ βασανίσῃ, καὶ κάρφῃ ἐμπή-
γουσα εἰς αὐτὸ, ἢ διαλύουσα το ἔμπροσθεν τοῦ πυρὸς,
ἤλπιζε νὰ πάθῃ ὅμοια θεινὰ καὶ τὸ πρωτότυπον Οὐ-
τως ἡ Σιμαΐδα λέγει,

Ὡς τοῦτον τὸν καρὸν ἐγὼ σὺν δαίμονι τάκω,
Ὡς τάκω ὑπ' ἔρωτος ὁ Μύνδιος αὐτίκα Δέλφισ.*

Ἡ αὕτη ἀλλόκοτος ἰδέα εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰ περὶ
μαγείας συγγράμματα τοῦ μεσαιῶνος.

ἤρχισε δὲ νὰ παρακμάξῃ ἡ χορομανία περὶ τὰ μέ-
σα τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος. Ἰατρός τις
περιβόητος, ἀποθανὼν τὸ 1598, λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν προγό-
νων αὐτοῦ ἐπεκράτει· τὰς ἀρχὰς τῆς προσεχούσης ἑκατον-
ταετηρίδος παρετηρεῖτο μόνον κάποτε. Οὕτω, ἐν ἔτει
1623 ἶδε τις γυναῖκα, αἱ ὁποῖαι κατ' ἐνιαυτὸν ὠδοι-
πόρουσι εἰς παρεκκλήσιόν τι τοῦ Ἄγ. Βίτου, ἐν Σοα-
βίᾳ, ὅπου περιέμενον ἕως νὰ τὰς πιάσῃ ὁ σπασμὸς τοῦ
χοροῦ, ἐχόρευον δὲ ἡμέραν καὶ νύκτα ἕως οὗ ἐπιπτόν
ἀναίσθητοι καταγῆς· ὅτε δὲ ἀνελάμβανον ἀπὸ τὴν κα-
τάστασιν ταύτην, ἤσθάνοντο ἐλαφρωμένοι ἀπὸ τὸ βάρ-
ος, περὶ οὗ ἐβδομάδας ἀρχήτερα παρεπονούντο. Ἡ
μουσικὴ φαίνεται ὅτι μέχρι τινὸς διηρέθιζε τοὺς πα-
ροξυσμοὺς τοῦ Ἄγ. Βίτου, μολοντί ἐξακολουθοῦσα
κατεπράυνε τὴν σφοδρότητα τῶν σπασμῶν.

Ὁ Τριακονταετής Πόλεμος, ὅστις διήρκεσεν ἀπὸ τὸ
1618 μέχρι τοῦ 1648, ἔσβησεν ἐπὶ τέλους τὸ παράδο-
ξον τοῦτο τῆς ἀσθενείας εἶδος· διότι, ἂν καὶ ἦσαν ἀπε-
ρίγραπτοι αἱ συμφοραὶ τὰς ὁποίας ἐπέφερον εἰς τὴν Γερ-
μανίαν, ὡς λαγαρίζον ὁμως πῦρ, κατάρθρωσε τὴν διανο-
ητικὴν ἀναγέννησιν τῶν Γερμανῶν, καὶ οὕτως ἔδωκε
τέλος εἰς νόσον ἐκ δεισιδαιμονίας προερχομένην.

*Ἐπεται ἡ συνέχεια

ΣΕΒΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟΥΣ.

ΤΙΜΑ τὴν εἰκόνα τῶν γεννητόρων καὶ πραγόνων σου
εἰς ὅλους τοὺς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν. Τὸ γῆρας
εἶναι σεβαστὸν πρὸς πᾶσαν εὐγενῆ ψυχὴν.

Εἰς τὴν παλαιὰν Σπάρτην ἦτο νόμος, οἱ νέοι νὰ
προσηκόνωνται εἰς τὴν παρουσίαν παντὸς γέροντος, νὰ
σιωπῶσιν, ὅτε αὐτὸς ὠμίλει, καὶ νὰ τὸν παραχωρῶσι τὴν
ὁδὸν, ἀπαντῶντές τον. Ὅ,τι ὁ νόμος εἰς ἡμᾶς δὲν προ-
τάζει, ἢ σεμνοπρέπεια ἀς τὸ ἀναπληρώσῃ, καὶ θέλο-
μεν εἶσθαι ἔτι μᾶλλον ἐπαινετοί.

Εἰς τὸ σέβας τοῦτο ἐνυπάρχει τοσαύτη ἠθικὴ καλ-
λονή, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ παραμελοῦντες αὐτὸ ἀναγκά-
ζονται νὰ τὸ ἐπαινώσιν εἰς τοὺς ἄλλους.

Γέρων Ἀθηναῖος ἐξήτει τόπον εἰς τοὺς Ὀλυμπια-

* Θεοκρ. Φαρμακεῦτρια, 28, 29.